birdünya müzik

müziğin tüm renkleri

TRT AYLIK MÜZİK DERGİSİ SAYI 37 EKİM 2018

İkinci Aşkı Müzik Olanlar...

TÜRKİYE RADYO TELEVİZYON
KURUMU ADINA SAHİBİ ve
GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Ahmet AKÇAKAYA

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Birsen YÜKSEL TAYMAZ

EDİTÖRLER
Ümit DİRİCAN
Nesrin BÜYÜKTURAN

GRAFİK TASARIM
Birsen YÜKSEL TAYMAZ

YÖNETİM YERİ
TRT MÜZİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI
TRT SİTESİ A BLOK KAT 9
Tel: (312)463 32 48

ISSN 2458-7702
SAYI 37 / EKİM 2018
YAYIN TÜRÜ
Yaygın/Süreli

BASIM TARİHİ
3 EKİM 2018

BASIM YERİ
Hamdioğulları İç ve Dış Ticaret A.Ş.
İstanbul Caddesi Elif Sokak No:7/197
İskitler/ANKARA
www.hamdiogullari.com
Tel: 0(312) 342 08 00

TRT Bir Dünya Müzik
@birdunyamuzik
birdunyamuzik@trt.net.tr

BİR DÜNYA KONU

DOÇ.DR. GÜLAY KARŞICI 14
Neden müzik dinleriz? Niçin bazı müzikleri beğenirken bazılarını beğenmeyiz? Beğendiğimiz bir müzikten niçin yıllar sonra aynı şekilde etkilenmeyiz? Neye göre müzik seçeriz?... Cevaplar ve tüm ayrıntılar araştırma yazısında…

NİLÜFER 18
Üzüntülerimizi, hüznümüzü, coşkumuzu, kalbimizi, ruhumuzu cümle hislerimizi ama illâ da aşklarımızı harman edip şarkılarıyla bize yol gösteren bir rehber… Nilüfer'le çok özel bir söyleşi…

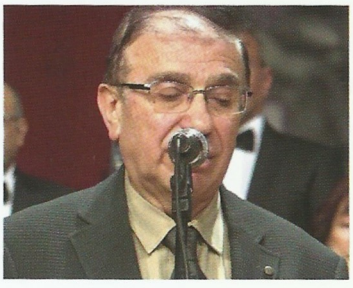

PROF.DR YAŞAR BEDÜK 22
Gerek besteleriyle, gerek güfteleriyle gönül telimizi titreten; ruha deva, bedene şifa bir bestekâr, Prof. Dr. Yaşar Bedük'le, müziğe olan yakınlığı ve asıl mesleği hekimlik üzerine…

PROF.DR. MUHARREM GERÇEKER 24
Yağmur yüklü bir nisan bulutu gibi şiirleriyle, güfteleriyle ruhumuzu renklendiren Prof. Dr. Muharrem Gerçeker'le sanatı ve sanatkâr hekimleri konuştuk…

BÜNYAMİN AKSUNGUR 26

"Müzikten kopamazdım. Üstelik şimdi önümde yeni bir yol açılmıştı. Türk Dünyasının müzikleriyle uğraşan yoktu. Sanatçılarımızın repertuvarı Edirne'den Kars'a kadardı. Birazcık Balkanlar, biraz da Kerkük..."

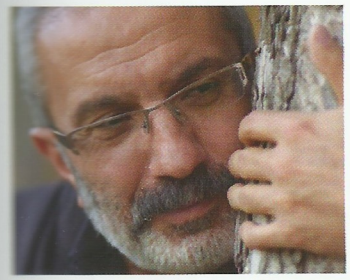

HALDUN KARABUDAK 28

Çok küçük yaşlardan itibaren sevdalandığı türkülerin ve 1 lira vererek izlediği büyülü kutudan yansıyan görüntülerin peşinden gidip, her iki tutkusunu da meslek edinecek kadar kararlı bir sanatçı ve televizyoncuyla...

MÜZİK KUTUSU 34

"Yaz aylarının getirdiği enerjik şarkılarda coşkulu ritimleri hissetmiştik, şimdilerde ise sonbaharın tam ortasında bıraktık kendimizi, yine daha dingin ve yaz sonrası şarkılara..." Rahmi Mert Özcan'la "Mevsim Sonbahar"...

BİR DÜNYA İNSAN 38

Yaz akşamlarında, Anadolu'nun her yerinde kendine özgü güzellikleriyle faaliyette olan yazlık sinemalardan film öncesinde yayılan sesler doldururdu dört bir yanı... Hamiyet Yücesesler, Zeki Mürenler, Abdullah Yüceler, Safiye Aylalar, Müzeyyen Senarlar..."Murat Örem

EDİTÖRDEN

MESLEK Mİ, HOBİ Mİ?

Bir müzik grubu kurmak, müzikle uğraşmak her gencin hayalidir. Giyimler kuşamlar, hâller tavırlar hep o olmak istediğimiz müzisyenin ruhunu taşır o yıllarda. Okullar bitip iş hayatı idame ettirecek geliri kazanmaya gelince işler değişse de o tutku kimilerimizin kalbinin gizli odacıklarından birinde zamanını bekler. Öyle ki vakti zamanı geldiğinde müzisyenliğinin ön sıfatı haline gelir meslekleri. Doktor, mühendis, eczacı, kimyacı, televizyon yapımcısının ardından gelen müzisyenlik sanki asıl meslekleridir. Ve zaman zaman hekimlik gibi bazı mesleklerden çıkan bestekârlar, güftekârlar, ses sanatçıları o kadar normal ve sıradan gelir ki mesleklerinin bir gereği gibi algılarız Hele hele bu müzik Klasik Türk Müziği ise neredeyse ilgilenmeyene şaşıracak kadar iç içe iki sanat olarak bakıyoruz. Ekim ayı sayımızda biz de kendine meslek olarak müziği seçmemiş ama beste yapan, söz yazan, icracı olan müzisyenleri konu edindik. Dosyamıza Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Gülay Karşıcı'nın "Müzik Beğenisini Etkileyen Faktörler" başlıklı yazısıyla başlıyoruz. Karşıcı, "Neden müzik dinleriz? Niçin bazı müzikleri beğenirken bazılarını beğenmeyiz? Duyguları uyandırmayan müzikler beğenilir mi? Neye göre müzik seçeriz?" gibi merak ettiğimiz sorulara cevap olabilecek konulara ışık tutuyor. İnsanların bedenlerini iyileştirerek büyük bir mucizeye vesile olan hekimlerin müziğe olan yatkınlıklarından başta bahsetmiştik. Biz de gerek besteleriyle, gerek güfteleriyle ve gerekse de icrasıyla gönül telimizi titreten Prof. Dr. Yaşar Bedük hocamızla ve yağmur yüklü bir nisan bulutu gibi şiirleriyle, güfteleriyle ruhumuzu renklendiren Prof. Dr. Muharrem Gerçeker hocamızla sanatı ve sanatkâr hekimleri konuştuk. Ruha deva, bedene şifa hocalarımızla söyleşimizden büyük keyif alacağınızı umuyoruz. Mesleği müzisyenlik olmayan, televizyon yapımcısı olan ama müzikle uğraşan iki de TRT yapımcısı konuğumuz var. TRT'de 43 yıl birbirinden güzel programlar yapan Bünyamin Aksungur kendi kaleminden mesleğini ve müziği anlatıyor. Bir diğer TRT yapımcımız ise Haldun Karabudak. TRT'nin, Allı Turnam, Dost Dost Diye, Türküler Geçidi, Üç Avaz, Katre gibi hepsi özgün ve iddialı müzik programlarına imza atan Karabudak ile küçük yaşlardan itibaren sevdalandığı türküleri ve yayıncılığı konuştuk. Her iki yapımcımızın da hazırlıkları süren albümlerinin haberini de buradan duyurmak isteriz. Devamlı yazarlarımızdan Bir Dünya Caz köşesinin yazarı Feridun Ertaşkan, 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başlarında bir alt kültür sanatı olarak doğup, insan ömrü için uzun ama toplumların tarihi için kısa sayılabilecek sürede tümüyle yer değiştirerek bir üst kültür sanatına dönüşen caz üzerinden müziğe bakışımızı irdeliyor. Bir Dünya İnsan köşemizin yazarı Murat Örem de yaz akşamlarında Anadolu'nun her yerinde yazlık sinemalardan film öncesi duyulan seslere kulak veriyor. Bir diğer devamlı yazarımız Rahmi Mert Özcan'ın müzik kutusu bu ay sapsarı güz rengi şarkılarla dolu. Özcan çeşitli müzisyenlerden seçtiği sonbahar şarkılarından bir seçkiyle karşınızda. Ekim sayımızda da müzik dünyasından haberler ve konserlerle sizlerleyiz. Ekim festivalimiz; yazı bitirmenin hüznünü şöyle bir silkinip üstümüzden atacağımız, konserleri dans pistine çeviren çok sesli festival 'MIX'. TRT Ankara, İstanbul ve İzmir Radyolarından program önerilerimiz, kitap, albüm tavsiyelerimiz ve soundtrack sayfalarımız da yeni önerilerle karşınızda.

Nesrin Büyükturan

MÜZİK BEĞENİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Hazırlayan: Gülay KARŞICI[1]

Neden müzik dinleriz? Niçin bazı müzikleri beğenirken bazılarını beğenmeyiz? Duyguları uyandırmayan müzikler beğenilir mi? Beğendiğimiz bir müzikten niçin yıllar sonra aynı şekilde etkilenmeyiz? Beğendiğimiz bir müziğin bestecisi değerlerimize saldırırsa yapıtı dinlemekten vazgeçer miyiz? Sevdiğimiz birinin hiç beğenmediğimiz bir müziği sevdiğini öğrenirsek dinlemeye başlar mıyız? Neye göre müzik seçeriz? Merak ettiğimiz daha onlarca soru sorulabilir. Ohio Devlet Üniversitesi "Field of Music Cognition" başlığı altında[2] müziğin bilişsel alanıyla ilgilenen araştırmacılar için 12 konu başlığı altında sorular yazar. Bunlardan "Müzik Beğenisi ve Tercihi" başlığı altındaki sorular şunlardır:

- Müzik nasıl keyif verir?
- Tahtaya sürtülen tırnağın çıkardığı ses niye rahatsız eder?
- Bazı tınıların ve akorların kulağa hoş gelmesinin nedeni nedir?
- Müzik tercihlerimiz zaman içinde niye değişir?
- İnsanlar niye beğendiği ya da beğenmediği müzikte anlaşamaz?
- Müzik tercihleri kişilikle bağlantılı mıdır?
- Herkes müziği aynı şekilde duyar mı?
- Aynı anda iki ayrı müzik parçasını dinlemekten niye hoşlanmayız?
- Niye bu kadar çok müziğe ve müzik çeşitliliğine ihtiyaç duyarız?
- Niçin kimileri müziğe ötekilerden daha isteklidir?
- İşitme engelli kişiler nota okuyarak müzikten hoşlanmayı öğrenebilir mi?
- Çoğu insan niye tonal müziği atonal müziğe tercih eder?

Müziği bilişsel alanda inceleyen Müzikbilimciler/müzik araştırmacıları dışında farklı disiplinlerden bilim insanları da bu gibi soruların yanıtlarını yıllardır aramakta, birçok yayım yapmaktadır[3] . 1991 yılında kurulan "Müzik Yeteneği ve Müziksel Gelişim Çalışması" Yöneticisi, Psikoloji Okulu Emekli Profesörü John Sloboda Avrupa Bilişsel Müzikoloji Derneği Başkanıdır ve Müzik Psikolojisi Alanında yaptığı çalışmalarla tanınır. "Müzikal Bellek: Müziğin Bilişsel Psikolojisi" isimli kitabında[4] bilişsel beceri, kültür ve biyoloji, müzik ve dil, müzik performansı, kompozisyon ve doğaçlama, müzik dinleme, öğrenme ve geliştirme gibi konulara değinerek bu alana genel bir giriş yapar. Jay Dowling ve Harwood'un kitabında[5] ise uyum ve uyumsuzluk, ses, ritim, müzikal ölçekler, ezgisel düzenleme, müziksel dikkat ve hafıza, müziğin kültürel yönleri, duygu ve anlam gibi konular ele alınır. Juslin ve Sloboda'nın Editörlüğünde yayımlanan kitapta[6] ise felsefi, psikolojik, historiyometrik, tarihsel ve antropolojik bakış açılarıyla teori, araştırma ve uygulamalar bağlamıyla müzik ve duygu ilişkisini ele alan 33 çalışma/makale vardır.

Bilişsel Müzikoloji, Nöromüzikoloji, Bilişsel Bilim, Radyoloji, Nöroloji gibi alanlar içerisinde söz edilen müzik ile beyin ilişkisinin araştırıldığı disiplinlerarası deneysel çalışmalarda PET (positron emission tomography), fMRI (functional magnetic resonance imaging), MEG (magnetoencephalography), SPECT (single photon emission computed tomography) ve EEG (electroencephalography) gibi beyin görüntüleme tekniklerinin kullanılması yaklaşık yirmi yıldır hız kazanır. Karmaşık bir yapı olan beyin henüz tamamen çözülemese de, bu tekniklerle günümüze kadar yapılan deneysel çalışmalardan elde edilen veriler bu alanda önemli birikimi sağlar. Morrison ve Demorest bir Radyolog ve Nörologla birlikte müzik öğrenimi görmenin ve kültürel olarak aşina olunan müziklerin beyinde yaratabileceği değişiklikleri fMRI taramasıyla saptamaya çalışır. Çıkan bulgularda kültürel olarak müziğe aşina olmanın beyin aktivasyonlarında hiçbir değişikliğe neden olmadığı; müzik eğitimli olmanın ise, değişikliğe neden olduğu görülür[7] .

Bir başka çalışmada amatör dansçılara PET taraması sırasında daha önce hiç duymadıkları çalgısal müzikler (Yunan müziği, İskandinavya halk müziği, Arjantin tangosu gibi) dinletilerek kültürel olarak aşina olunmayan müziğin ilk kez duyulduğunda

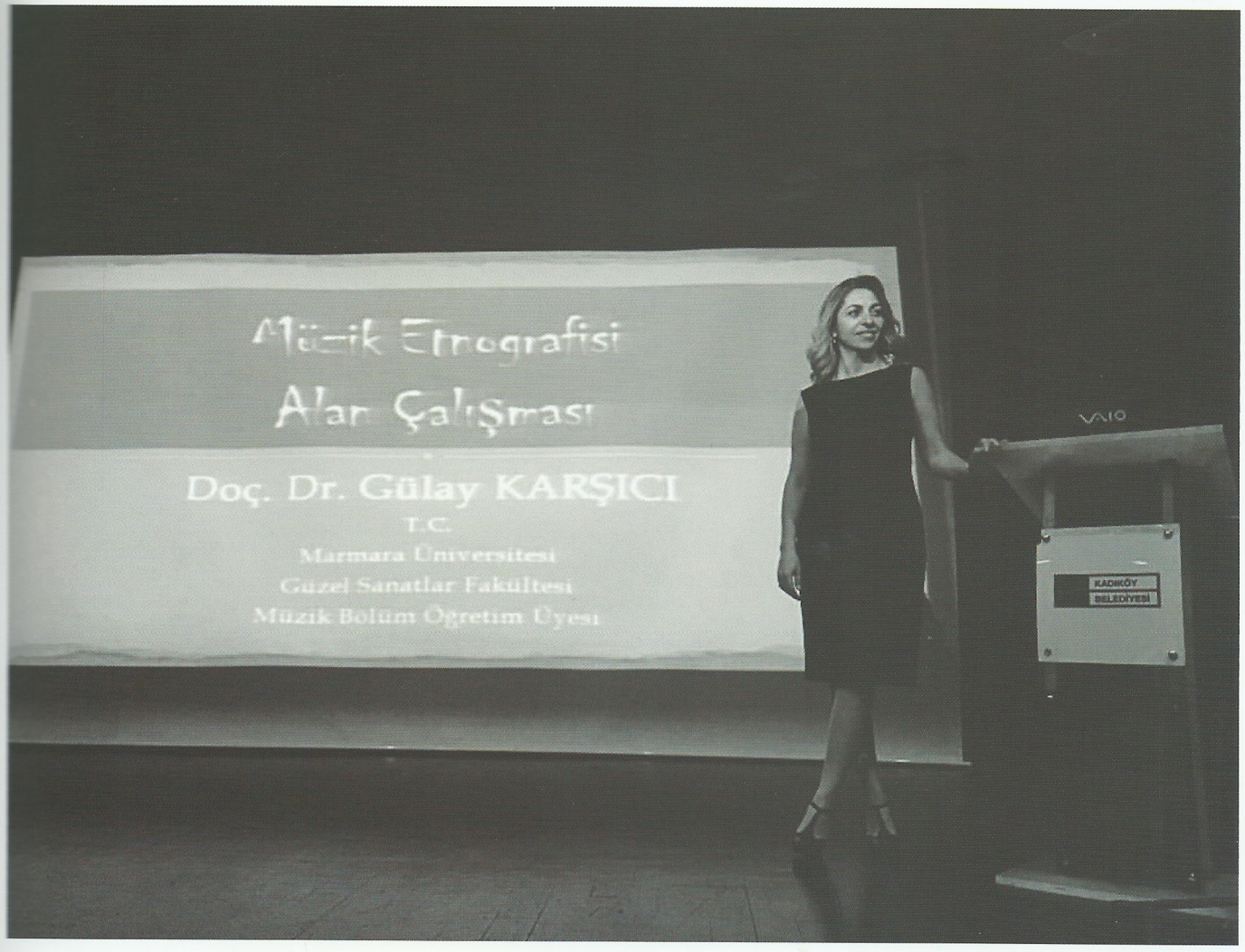

beğenilip beğenilmediği ve bunun beyinde yaratacağı etkileri araştırır. Bulgulara göre, katılımcılar ilk kez duydukları müzikleri çok beğenirler. Aşina olunmayan bu müzikler aşina olunan ve çok sevilen müzikler kadar güçlü pozitif duygulara neden olur ve hepsinde aynı beyin bölgeleri aktif olur[8] . Mitterschiffthaler ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada da fMRI çekimi sırasında 20 tane Batı klasik müzik örneği dinletilir. Bunlar önceden yapılan bir çalışma ile "Neşelendirici Müzikler", "Hüzünlendirici Müzikler" ve "Nötr Olunan Müzikler" olarak sınıflandırılır. Çalışmada bu gruplar içerisinde dinledikleri müziklerde hangi beyin bölgelerinin aktif olduğu saptanmaya çalışılır[9] .

Bourdieu toplumsal sınıfların beğeni farklılıklarını ele aldığı kitabında[10] kültürel etkinlikler (müze ziyaretleri, konser, okuma, vb.), edebiyat, resim ya da müzik alanındaki tercihlerin ve beğenilerin kişinin eğitim düzeyiyle (eğitimin niteliği ya da uzunluğuyla ölçülür), sosyal kökeniyle, kimliğiyle, sınıfıyla yakından ilişkili olduğunu vurgular. Müzik yapıtlarından "Well-Tempered Clavier", "The Concerto for The Left Hand" üst sınıfın beğenisini, meşru beğeniyi; "Rhapsody in Blue", "Hungarian Rhapsody" orta sınıf beğenisini; hafif müzik olarak adlandırılan "Blue Danube", "L'Ariesienne" ise işçi sınıfının beğenisini, popüler beğeniyi gösterdiği ifade edilir ve mesleklere göre beğeni farklılıkları saptanır [11]:

"Kişinin bir müzik parçasını 'severim', 'sevmem' ya da 'bu müzik türünü dinlerim', 'bu türü hiç dinlemem' şeklindeki söylemlerinde kişinin eğitimi, aile yaşantısı gibi kültürel geçmişinin bağlantılı olması; çevresinin herhangi bir müzik türüne olan olumlu ya da olumsuz yaklaşımlarından ve elit bakıştan kaynaklanan tepkilerin yarattığı kaygının da etkili[12]" olduğu açıktır. Bu kaygıdan yola çıkarak 2005-2007 yılları arasında Dokuz Eylül Üniversitesi Müzik Bilimleri Anabilim Dalında yapılan, müziğin kültürel kimlik ve duygulanmayla olan ilişkisine de odaklanan doktora tez çalışmamdan elde edilen veriler de bunu doğrular niteliktedir. Ege Üniversitesi Radyoloji Anabilim Dalı ile ortaklaşa yapılan bu disiplinlerarası deneysel projede[13] Türkiye'de ilk kez fMRI kullanılarak beğenilen ve beğenilmeyen müziklerin beyinde yarattığı etkiler de araştırılır. Sağlıklı ve sağ el baskın[14] 24 kişiye fMRI çekimi sırasında O. Gencebay "Bir Teselli Ver", J.S. Bach "Well-Tempered Clavier" (C majör Prelüd 2.Defter), White Snake "Still Of The Night" ve Emine Akmeşe "Kaşlarının Karası" dinletilip aktif olan beyin bölgeleri belirlenir. Daha sonra her bir katılımcıyla tek tek yapılan görüşmelerde bu türler hakkında düşündükleri; müzik örneklerinin beğenileri içinde yer alıp almadığı; beğenilerini oluşturan kültürel etkenlerin varlığı araştırılıp verilen yanıtlarla aktif olan beyin bölgeleri karşılaştırılarak beğenilen müzikte ve beğenilmeyen müzikte hangi beyin bölgelerinin aktif olduğu saptanmaya çalışılır. "Müziği beğenme ve beğenmeme" işlemiyle ilgili beyin bölgelerinin hangileri olduğuyla ilgili literatürde de, bu çalışmada da net veriler elde edilememiştir ama "kültürel olarak etkilenmenin

kişinin söylemlerini değiştirdiği" kanıtlanır. Bu çalışmamızda dinletilen dört ayrı türün simgelediği müzik dışında ortak söylemlerin ve anıların varlığı, katılımcıların aynı şeyleri/görüntüleri hayal etmesi ve bazı söylemleri dikkat çekicidir. Örneğin, TRT'deki koroyu akıllarına getirten Türk halk müziği örneği çoğu katılımcı tarafından sevilmez ama sonrasında söyledikleri ilginçtir: "bundan dolayı suçluluk duydum", "türkü bizden olduğu için ona haksızlık edemiyorum", "anneannemi anımsadım ve duygulandım", "babamı anımsadığım, bu yüzden fMRI'da sevmiş olarak çıkabilir", "Türkü geleneksel değerlerimiz için gerekli. Bizim için çok önemli çünkü toplumun kaybetmemesi gereken bir unsuru olarak hissediyorum[15]" . Katılımcıların arabesk için mesafeli davranmaları beklenilen bir durumdur. Görüşmenin başında söylenen kesin yargılardan sonlara doğru, rahatladıktan sonra daha yumuşak söylemlere geçilmesi, hatta değişmesi fMRI'da çıkan sonuçların müzik beğenisi konusunda kesin sonuçlar verebileceğine inanılması olarak yorumlanabilir. Yine de arabesk sevmeyen ve dinlemeyen katılımcıların Gencebay'ı "arabesk yapmıyor" biçiminde değerlendirmelerinin; müziği ve sosyal yaşamdaki yeriyle ayrı bir yere koyup Gencebay'a saygı duymalarının asıl nedeninin arabesk dinliyor ya da seviyor durumuna düşmekten kaçınmaları olarak değerlendirilebilir. Gencebay'ı sevmediğini ama şarkılarının sözlerini bildiğini söyleyen bir katılımcı bunun nasıl olduğunu kendisinin de anlamadığını söylemesi; bir katılımcının arabeski "yapış yapış, varoş edebiyatı" olarak görüp nefret etse bile içine kapandığında/üzgün olduğunda Orhan Gencebay dinlediğini sonradan söylemesi; bir kişinin ailesi tarafında arabesk müziğin yasaklandığını söylemesi; bir diğer kişinin de "bu müziği dinleyenlerin kalitesiz ve cahil insanlar olduğunu" savunması çarpıcıdır.

Çalışmaya katılanların çoğu Batı klasik müziğin iyi olduğuna ilişkin genel görüşten dolayı bu türü önemli bulur, bilinmesi gereken müzik türü olduğunu düşünür, bu müziğin "kaliteyi" ifade ettiğini, "kaliteli/elit insanlar" tarafından dinlenildiğini ve bu türün konserlerine gidenlerin "kültürlü insanlar" olduğunu söyler. Çoğu katılımcı TRT'yi anımsar, Pazar Konserlerini ve Danny Kaye'in şovu. Katılımcılar arasında TRT'nin Pazar Konseri saatinde televizyonu dinlendirmek (ısınmasını engellemek) için babasının kapattığını söyleyen de; bu müziği yapmak için armoni ve nota yazmayı bilmek gerektiğini söyleyen de vardır. Katılımcıların söylemlerinden bu müziğe genelde olumlu bir bakışın olduğu, sevdikleri ama çoğunun yaşamında hiçbir zaman bu müziğin yeri olmadığı, dinlemedikleri öğrenilir[16] .

Bu çalışmada elde edilen verilerle literatüre baktığımızda anlaşılacağı gibi, müzik beğenisini ve tercihini etkileyen birçok faktör saymak mümkün: "ses güzelliği, ezgi güzelliği, entonasyon, şarkı sözleri, müziğin insanda yani hafızada canlandırdığı şeyler, insana anımsattıkları, müzik kaydının ustalığı, çalgılama, performans ustalığı, seslendiricinin kimliği ve sosyal yaşamda-

ki duruşu, müzik dinlenilen ortam, eğitim, aile, sosyal çevre, kültürel kimlik[17]" , beğenisini/fikirlerini önemsediğimiz/değer verdiğimiz, bizi etkileyen kişiler/sevdikleri, otorite; müziğin kişide yarattığı psikolojik değişiklikler, hissettirdiği duygular; kişinin müziği anlama ve kavrama yetisi, müzik yeteneği ve belleği, algısı ve işitsel duyarlılığı, kişiliği, karakteri, cinsiyeti, yaşı, etnik kökeni, sosyo-ekonomik durumu, soysal rolü/statüsü; müzik yapıtının armonisi, formu/stili, nüansları, düzenlemesi, tonu, tınısı, ritmi/temposu, soundu, tekrarları, zorluğu/karmaşıklığı; yapıttaki çalgı seçimi, ses rengi; seslendiricinin çekiciliği; video müzikte kullanılan görseller, reklamlar, pazarlama[18] vb.

Malezyalı gençlerin popüler müziklerden biri olan pop müziği dinledikleri, en az ise etnik müziği seçtikleri bir çalışmaya göre, eğitim, öğretim, bilinçli ya da tesadüfi koşullandırma, alıştırma, aşinalık, müziğe maruz bırakılma, aile/öğretmen/sanatçı/akran çevresi ve medya ergenlerin müzik seçimlerinde önemli etmenler. Malezyalı ergenler üzerinde yapılan bu çalışmada etnik müzik (halk müziği) ve Batı klasik müzik seçimleriyle ailenin ve öğretmenlerin etkisi; pop ve rock müzik seçimlerinde akranların, medyanın ve sanatçının/yorumcunun karizmasının etkisi söz konusu. Müzik tercihinin karmaşık bir psikolojik davranış olduğu ve çok sayıda bağımsız değişken tarafından etkilenebilirliği saptanan çalışmada en fazla aşinalığın, ardından ruh halinin ve müzik özelliklerinin etkili olduğu açıklanır[19] . Müzik beğenisini etkileyen faktörlerden biri olan şarkı sözleri, özellikle popüler müziklerin seçilmesinde önemlidir[20] . Rosselson'a göre ise, "pop müzik yaşanılan, sevilen ve çalışılan dünya hakkında önemli, değerli ve kalpten bir şeyler söyleyemez. Halk müziği bunu yapabildiği için halkın gerçek müziğidir[21]". Türk klasik müziğin yalnızca çalgısal yapıtlarını önemseyip, değerli görüp notaya alan Dimitri Kantemiroğlu ise, "çöğür ve karadüzen havaları" olarak adlandırdığı halk müziği ile, sözlü müziklerle ilgilenmenin gerekli olmadığını düşünür[22] . Buna benzer bakış açılarını benimsemek ya da aynı düşünceyi paylaşmamak da kuşkusuz kişinin müzik seçimlerinde etkilidir.

1) *Doç. Dr., T.C. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü Öğretim Üyesi*
2) *https://csml.som.ohio-state.edu/what_is_music_cognition.html*
3) *https://csml.som.ohio-state.edu/Resources/learn.more.html*
4) *John A. Sloboda (1985). "The Musical Mind: The Cognitive Psychology of Music". Oxford: Oxford University Press.*
5) *W. Jay Dowling and Dane L. Harwood (1986). "Music Cognition". San Diego: Academic Press.*
6) *Patrik N. Juslin and John A. Sloboda (Eds. - 2004). "Handbook Of Music and Emotion: Theory, Research and Application". Oxford (UK): Oxford University Press.*
7) *Steven M. Demorest and Steven J. Morrison (2003). Exploring The Influence of Cultural Familiar and Expertise on Neurological Responses to Music. Annals New York*
8) *Academy of Science, Vol: 999. pp.112-117.*
9) *Steven Brown, Michael J. Martinez and Lawrence M. Parsons (2004). Passive Music Listening Spontaneously Engages Limbic and Paralimbic Systems (Auditory and Vestibular Systems). Neuroreport, Vol:15(13). pp.2033-2037.*
10) *Martina T. Mitterschiffthaler, Cynthia H.Y. Fu, Jeffrey A. Dalton, Christopher M. Andrew and Steven C.R. Williams (2007). "A functional MRI study of happy and sad affective states induced by classical music". Human Brain Mapping, 28. pp.:1150-1162.*
11) *Pierre Bourdieu (1984). "Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste". Translated by Richard Nice. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press. pp.1. A.g.e. Bourdieu. pp.16-17.*
12) *Gülay Karşıcı (2014). "Müzik Beğenisinde Kültürel Etkenler: Bir fMRI Çalışması". Ankara: Gece Kitaplığı. s.13.*
13) *DEÜ Bilimsel Araştırmalar Projesi kapsamında yapılan Gülay Karşıcı'nın doktora tez projesinde yürütücü Prof. Dr. Fırat Kutluk, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji ABD'den Prof. Dr. Cem Çallı ve Radyoloji teknisyeni Canan Okur, Biyoistatistik ABD'den Yrd. Doç. Dr. Timur Köse ve DEÜ Tıp Fakültesi Nöroloji ABD'den Prof. Dr. Görsev Yener ile birlikte çalışmışlardır.*
14) *Edinburgh El Tercihi testine göre: http://www.brainmapping.org/shared/Edinburgh.php*
15) *A.g.e. Karşıcı, s.54-55.*
16) *A.g.e. Karşıcı, s.51-53.*
17) *A.g.e. Karşıcı, s.5.*
18) *Barış Erdal (2009). Müzik Türlerinin Tercih Edilmesinde Kişilik Özellikleri ve Beğeni İlişkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi GSE Müzik Bilimleri Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir. s.6-21.*
19) *Miranda P. Yeoh, Rahil Mahyuddin, Minni K. Ang and Mohd Majd Konting. (2002). Music Preferences Of Teenage Students In Relation To Listener Psychology And Environmental Influences. Conference: National Conference On Graduate Research In Education At: University Putra Malaysia.*
20) *Ayhan Erol (2009). "Müzik Üzerine Düşünmek". İstanbul: Bağlam Yay. s.179.*
21) *John Storey (2000). "Popüler Kültür Çalışmaları: Kuramlar ve Metotlar". Çev: Koray Karaşahin. İstanbul: Babil Yay. s.116.*
22) *Cem Behar (2008). "Saklı Mecmua: Ali Ufki'nin Bibliotheque Nationale de France'taki (Turc 292) Yazması". İstanbul: YKY. s.65.*